

Juozas Mickevičius gimė 1900 m. rugpjūčio 27 dieną tuometinio Telšių pavieto Platelių valsčiaus Mačiūkių kaime¹. Užaugęs senus papročius ir tradicijas išlaikęsiose Platelių apylinkėse, jis ėmė gliaudomėtis žemaičių materialine ir dvasine kultūra, senolų pasakojimais apie vaizdingas kalvas ir legendomis apipintas vietas, gimtųjų apylinkių praeitimi.

J. Mačiūkiškio slapyvardžiu Lietuvos Šaulių sąjungos leidinyje "Trimitas" 1920-1927 metais jis paskelbė savo surinktą medžiagą apie Platelių pilį, dabartiniame Skuodo rajone esantį Mikytų alkanį bei Kruopių kaimo "Pūkštos kalną"².

Balgės Telšių gimnaziją, įstojo į Lietuvos (vėliau — Vytauto Didžiojo) universitetą. Humanitarinių mokslų fakultete studijavo istoriją.

Studijų metais dalyvavo Šiaulių kraštotyros draugijos veikloje, talkininkavo Telšių "Alkos" muziejui, toliau rinko medžiagą apie žemaičių materialinę kultūrą, papročius, vietovių praeitį. 1933 metais paskelbė savo darbą "Žemaičių vestuvės"³, 1935 metais — "Žemaičių krikštynos"⁴, 1936 metais — "Žemaičių pirtys"⁵ ir "Ūkininko sodyba"⁶. Surinko vertingą medžiagą apie Platelių apylinkių praeitį, kurią panaudojo diplominiame darbe.

Balgės 1936 metais universitetą, mokytojo Šilalės ir Laukuvos (Šilalės raj.) gimnazijoje, sėkmingai tęsė žemaičių krašto kultūros ir istorijos tyrinėjimus, surinktą medžiagą skelbė Šiaulių kraštotyros draugijos leidinyje "Gimtasai kraštas". Iš to laikotarpio darbų paminėtini šie: "Linų ūkis žemaičių krašte"⁷, "Pleno ūkis žemaičių krašte"⁸, "Žemaičių Kalėdų burtai apie išteklėjimą ir vedimą"⁹, "Durpių gamtinis šlaurės-vakarų žemaičių krašte"¹⁰, "Panemunio pilys XIV šimt."¹¹, "Putvės pils XIV šimt."¹², "1831 metų sukilimo atgarsiai

Antano Klaniaus-Klanevičiaus"¹³ ir Giložerio gyvenimą"¹⁴, Lazdininkų kaime rastą senovinių monetų lobį"¹⁵, Kretingos apskrityje naudotus žemdirbystės įrankius"¹⁶ bei kuliamašias mašinas"¹⁷. Leidinyje "Muziejai ir paminklai" paskelbė straipsnius apie Kretingos muziejų"¹⁸ bei bernardinų (pranciškonų) vienuolyno saulės laikrodį"¹⁹.

Nemažai dėmesio skyrė liaudies papročių, tradicijų, kultūros paminklų, atskirų vietovių istorijos populiarinimui Kretingos, Plungės ir Skuodo rajonų spaudoje.

Juozas Mickevičius mirė 1984 m. lapkričio 10 d. Palaidotas Beržoro kapinėse (Plungės raj.).

Jo parengti darbai saugomi Lietuvos Mokslų Akademijos istorijos instituto etnografinio sektoriuje, M. Mažvydo nacionalinėje bibliotekoje, kraštotyros draugijoje, Šiaulių "Aušros" muziejuje, žemaičių "Alkos" muziejuje Telšiuose, Kretingos muziejuje.

JULIUS KANARSKAS

1 Po 1959 metų administracinio suskirstymo reformos dalis Mačiūkių kaimo liko Plungės rajono Platelių apylinkėje, o kita dalis, kurioje gimė Juozas Mickevičius, atiteko Skuodo rajono Notėnų apylinkėi.

2 Kretingos muziejaus Mokslinis archyvas. f. III. b. 11.

3 Mūsų tautosaka. T. VII. Kaunas. 1933. P. 47-125.

4 Tautosakos darbai. T. I. Kaunas. 1935. P. 86-111.

5 Gimtasai kraštas. 1936 m., Nr. 2-4. P. 470-478.

ISTORIKAS IR TAUTOSAKININKAS

JUOZAS MICKEVIČIUS

Platelių apylinkėse"¹³, "1863 metų sukilimas žemaičiuose"¹⁴, "Platelių apylinkių geografinė būklė"¹⁵.

Karo metais jis dirbo dėstytoju Telšių kunigų seminarijoje, o 1945 metais įsidarbino Telšių muziejuje.

Juozui Mickevičiui teko pajusti sunkią tremtinio dalį. Grįžusį į gimtinę, likimas jį atvedė į Kretingos muziejų. Čia dirbo moksliniu bendradarbiu, o nuo 1960 iki 1975 metų — direktoriumi.

Dirbdamas Kretingoje, išaiškindamas ir rinkdamas muziejines vertybes, jis skersai ir išilgai apkeliavo Kretingos ir Skuodo rajonų apylinkes. Daug dėmesio skyrė kultūros paminklų registravimui, aprašymui, būklės fiksavimui. Sudarė istorijos, archeologijos ir dailės architektūros paminklų pasus, papildydamas juos nuotraukomis ir paties nubraižytais planais bei situacijos schemomis, detalial aprašė mažosios liaudies architektūros ir dailės paminklus¹⁶.

Pasuose surašyti pasakojimai, padavimai ir legendos apie piliakalnius, kapinynus, senkapius, mitologinius akmenis — vertingas šaltinis žemaičių tautosakos tyrinėtojams.

Pagal Juozo Mickevičiaus surinktą medžiagą buvo sudaryti Kretingos ir Skuodo rajonų bei Palangos miesto kultūros paminklų sąrašai.

Vykstant mažosios liaudies architektūros naikinimui, Juozas Mickevičius stengėsi išsaugoti liaudies meno vertybes — šventųjų skulptūras. "Atelstai kovoja su lietuvių liaudies menu, degina šventųjų skulptūras, o štai Juozas Mickevičius renka", — rašo savo atsiminimuose Bernardas Aleknavičius¹⁷. J. Mickevičiaus dėka liaudies meno kūriniai šlandien sudaro vieną iš gausiausių Kretingos muziejaus fondų grupių.

Po ilgos pertraukos kraštotyros draugijos leidiniuose vėl pasirodė J. Mickevičiaus darbai, kuriuose jis aprašė liaudies menininkų

6 Ten pat p. 479-484.

7 Ten pat. 1938 m., Nr. 1-2. P. 214-225; Nr. 3-4. P. 340-362.

8 Ten pat. 1938 m., Nr. 3-4. P. 362-367.

9 Ten pat. 1941 m., Nr. 1-2. P. 90-112.

10 Ten pat. 1937 m., Nr. 1. P. 35-40.

11 Ten pat. 1937 m., Nr. 2-4. P. 97-106.

12 Ten pat. 1940 m., Nr. 3-4. P. 286-287.

13 Ten pat. 1943 m., P. 314-316.

14 Ten pat. 1941 m., Nr. 1-2. P. 96-112; 1943 m., p. 316-330.

15 Ten pat. 1940 m., Nr. 1. P. 1-34 (taip pat buvo išleistas atspaudas atskira knyguote).

16 J. Mickevičiaus sudaryti pasai saugomi Kretingos muziejaus Moksliniame archyve f. IV, b. 1-15, o mažosios liaudies architektūros ir dailės paminklų aprašymai f. IV, b. 17, 18, 30.

17 Aleknavičius B. Kraštotyrrininkas Juozas Mickevičius. — Švyturys (Kretinga). 1990 rugpjūčio mėn. 22 d.

18 Mickevičius J. Liaudies menininkas Antanas Klanius-Klanevičius. Kraštotyra. 1975 P. 210-211.

19 Mickevičius J. Liaudies meno meistras Giložeris. — Kraštotyra. 1967. P. 124-126.

20 Mickevičius J. Lazdininkų lobis. — Kraštotyra. 1969. P. 182-184.

21 Mickevičius J. Patobulinti žemdirbystės įrankiai Kretingos apskrityje. — Kraštotyra. 1969. p. 138-144.

22 Mickevičius J. Kuliamašios mašinos Kretingos apskrityje. — Kraštotyra. 1970. P. 148-155.

23 Mickevičius J. Kretingos kraštotyros muziejus. — Muziejai ir paminklai. 1968. P. 23-24.

24 Mickevičius J. Kretingos saulės laikrodis. — Muziejai ir paminklai. 1967. P. 91.